

Rolnummers 274-301
Arrest nr. 45/92 van 18 juni 1992

A R R E S T

In zake : de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 28 december 1990 houdende wijziging van sommige bepalingen betreffende de rechtstoestanden van het personeel van de Krijgsmacht en van de Medische Dienst (*Belgisch Staatsblad* van 22 januari 1991), ingesteld door respectievelijk V. Smeets en medeverzoekers en Ph. Vande Castele en medeverzoeker.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters I. Pétry en J. Delva, en de rechters J. Wathelet, D. André, F. Debaedts, L. De Grève en L.P. Suetens, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter I. Pétry,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. Onderwerp van de vorderingen

1. Bij verzoekschrift, aan het Hof gericht bij op 21 maart 1991 ter post aangetekende brief, die ter griffie is ontvangen op 22 maart 1991, ingeschreven onder rolnummer 274, vorderen

V. Smeets, beroepsmilitair, wonende te Hasselt, Merellaan 10,

V. Fourgon, beroepsmilitair, wonende te Gembloux, avenue du Moine Olbert 39, en

J. Garsoux, wonende te 1080 Brussel, Koning Albertlaan 90,

de vernietiging van de artikelen 41 en 43 van de wet van 28 december 1990 houdende wijziging van sommige bepalingen betreffende de rechtstoestanden van het personeel van de Krijgsmacht en van de Medische Dienst, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 22 januari 1991.

In hetzelfde verzoekschrift was ook de schorsing van de voormelde wetsbepalingen gevraagd. Die vordering is verworpen bij arrest nr. 12/91 van 8 mei 1991.

2. Bij verzoekschrift, aan het Hof gericht bij op 18 juli 1991 ter post aangetekende brief, die ter griffie is ontvangen op 19 juli 1991, ingeschreven onder rolnummer 301, vorderen

P. Vande Castele, beroepsofficier, wonende te Schoten, Klamperdreef 7, en

M. Robert, beroepsofficier, wonende te Ruisbroek, Boomkwekerijstraat 23,

de vernietiging van de volgende bepalingen van de wet van 28 december 1990 houdende wijziging van sommige bepalingen betreffende de rechtstoestanden van het personeel van de Krijgsmacht en van de Medische Dienst, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 2 januari 1991 :

1 - de woorden « kunnen (...) worden » in het eerste lid van artikel 15 van de wet van 1 maart 1958 betreffende het statuut der beroepsofficieren van de land-, de lucht, de zeemacht en de medische dienst en der reserveofficieren van alle krijgsmachtdelen en van de medische dienst,

zoals vervangen door artikel 12 van de voormelde wet van 28 december 1990;

2 - het derde lid van artikel 15 van de wet van 1 maart 1958 betreffende het statuut der beroepsofficieren van de land-, de lucht-, de zeemacht en de medische dienst en der reserveofficieren van alle krijgsmachtdelen en van de medische dienst,

zoals vervangen door artikel 12 van de voormelde wet van 28 december 1990;

3 - artikel 35, eerste lid, 1°, van artikel 35 van de wet van 1 maart 1958 betreffende het statuut der beroepsofficieren van de land-, de lucht-, de zeemacht en de medische dienst en der reserveofficieren van alle krijgsmachtdelen en van de medische dienst,

zoals vervangen door artikel 20 van de voormelde wet van 28 december 1990;

4 - artikel 14bis, eerste en tweede lid, van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht,

zoals ingevoegd door artikel 43 van de voormelde wet van 28 december 1990;

5 - de zinsnede « Het ouderschapsverlof wordt niet bezoldigd. » en de woorden « Voor het overige » van artikel 53bis, derde lid, van de wet van 13 juli 1976 betreffende de getalsterkte aan officieren en de statuten van het personeel van de krijgsmacht,

zoals ingevoegd door artikel 46 van de voormelde wet van 28 december 1990.

II. Rechtspleging

1. In zaak 274

Bij beschikking van 22 maart 1991 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel van het Hof aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen aanleiding was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Overeenkomstig artikel 76 van de voormelde wet is van het beroep kennis gegeven bij op 29 maart 1991 ter post aangetekende brieven, die op 2, 3 en 5 april 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de bovenvermelde wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 4 april 1991.

Ph. Vande Castele heeft bij op 22 april 1991 ter post aangetekende brief een memorie van tussenkomst ingediend.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, met ambtswoning te 1000 Brussel, Wetstraat 16, heeft bij op 16 mei 1991 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Afschriften van die memories zijn conform artikel 89 van de organieke wet overgezonden bij op 24 mei 1991 ter post aangetekende brieven, die op 27 mei 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De Ministerraad en de verzoekende partijen hebben ieder een memorie van antwoord ingediend bij respectievelijk op 20 juni 1991 en 24 juni 1991 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 2 juli 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, tot 21 maart 1992 verlengd.

Bij beschikking van 4 november 1991 is rechter L. De Grève als lid van de zetel aangewezen ter vervanging van rechter K. Blanckaert, verhinderd.

2. In zaak 301

Bij beschikking van 19 juli 1991 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel van het Hof aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen aanleiding was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Overeenkomstig artikel 76 van de voormelde wet is van het beroep kennis gegeven bij op 22 augustus 1991 ter post aangetekende brieven, die op 23, 26 en 27 augustus 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 24 augustus 1991 bekendgemaakt.

D. Bille, beroepsofficier, wonende te Flawinne, rue Tienne Stassin 8, en B. Laurent, beroepsofficier, wonende te Aarlen, rue Sonnety 62, hebben bij op 20 september 1991 ter post aangetekende brief een memorie van tussenkomst ingediend.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, met ambtswoning te 1000 Brussel, Wetstraat 16, heeft bij op 2 oktober 1991 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Afschriften van die memories zijn overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet overgezonden bij op 2 december 1991 ter post aangetekende brieven, die op 3 en 4 december 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De verzoekende partijen en de tussenkomende partijen hebben bij respectievelijk op 17 december 1991, 31 december 1991, 31 december 1991 en 21 januari 1992 ter post aangetekende brieven memories van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 12 december 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, tot 18 juli 1992 verlengd.

3. *In de zaken nrs. 274 en 301*

Bij beschikking van 28 januari 1992 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Bij beschikking van 7 februari 1992 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, tot 21 september 1992 verlengd.

Bij beschikking van 19 februari 1992 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting vastgesteld op 12 maart 1992.

Van die beschikking is aan de partijen kennis gegeven, en zij en hun advocaten zijn van de datum van de terechtzitting op de hoogte gebracht bij op 19 februari 1992 ter post aangetekende brieven, die op 20 en 21 februari 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 12 maart 1992 :

- zijn verschenen :

. Mr. J. Hamaide, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekers Smeets, Fourgon en Garsoux;

. Mr. A. Houtekier, advocaat bij het Hof van Cassatie, voor de Ministerraad;

. Ph. Vande Castele;

- hebben de rechters D. André en F. Debaedts verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten en comparanten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. De aangevochten wetsbepalingen

Artikel 12 van de wet van 28 december 1990 vervangt artikel 15 van de wet van 1 maart 1958 betreffende het statuut der beroepsofficieren. Het is als volgt geformuleerd :

" De officieren die hierom verzoeken kunnen door de Minister van Landsverdediging tijdelijk wegens persoonlijke aangelegenheden uit hun ambt ontheven worden.

De duur van de tijdelijke ambtsontheffing mag niet minder zijn dan drie maanden.

Behoudens uitzonderlijke redenen waarover de Minister van Landsverdediging oordeelt, mag de duur van alle tijdelijke ambtsontheffingen op eigen aanvraag tijdens de loopbaan van de officier een totaal van twaalf maanden niet overschrijden ".

De verzoekers in de zaak met rolnummer 301 vragen de vernietiging van de woorden " kunnen worden " in het eerste lid, en van het derde lid.

De verzoekers in de zaak met rolnummer 301 vragen de vernietiging van artikel 20 van de wet van 28 december 1990, enkel in zoverre het artikel 35, eerste lid, nr. 1, van de wet van 1 maart 1958 wijzigt, dat is als volgt geformuleerd :

" Van de anciënniteit in de graad wordt in mindering gebracht :

1° voor de hele duur, elke andere periode van tijdelijke ambtsontheffing of van non-activiteit dan de periode van tijdelijke ambtsontheffing om gezondheidsredenen. "

Artikel 41 van de wet van 28 december 1990 bepaalt :

" Om de paraatheid van de krijgsmacht te bewaren, kan de Koning, in de door Hem bepaalde uitzonderlijke omstandigheden, bevelen dat elke afwezigheid om gezondheidsredenen gewettigd wordt door een beslissing van een militaire of een daartoe erkende geneesheer. "

Artikel 43 van de wet van 28 december 1990 is als volgt geformuleerd :

" Om de paraatheid van de krijgsmacht te bewaren en in het belang van de dienst kan de Koning of, in de door Hem bepaalde uitzonderlijke omstandigheden, de door Hem aangewezen militaire of rijkswachtoverheid, de door Hem bepaalde categorieën van militairen verplichten te verblijven binnen de territoriale grenzen die Hij bepaalt. "

Artikel 46 van de wet van 28 december 1990 waarvan de gedeeltelijke vernietiging wordt gevraagd in zoverre het artikel 53bis, derde lid, van de wet van 13 juli 1976 betreffende de getalsterkte aan officieren en de statuten van het personeel van de krijgsmacht wijzigt, is als volgt geformuleerd :

« Wanneer de vader en de moeder van het kind militairen van de actieve kaders zijn, wordt het ouderschapsverlof bedoeld in dit artikel slechts toegekend aan één van hen. Het ouderschapsverlof wordt niet bezoldigd. Voor het overige wordt het gelijkgesteld met een periode van werkelijke dienst. »

De verzoekers in zaak 301 vragen de vernietiging van de volgende woorden : « Het ouderschapsverlof wordt niet bezoldigd. » en « Voor het overige ».

IV. *In rechte*

De ontvankelijkheid van de memorie van de Ministerraad in zaak 301

1.A.1. In zaak 301 voeren de verzoekers de niet-ontvankelijkheid *ratione temporis* aan van de memorie die in die zaak door de Ministerraad is neergelegd. Zij wensen dat het Hof ambtshalve een middel aanvoert waarmee het die memorie verwerpt. De verzoekers zijn van mening dat die memorie, die als datum 2 oktober 1991 draagt, niet is ingediend binnen de termijn van vijfenveertig dagen voorgeschreven door de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

1.B.1. Naar luid van artikel 85 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof beschikken de geadresseerden van de door de griffier krachtens de artikelen 76, 77 en 78 van dezelfde wet gedane kennisgevingen, over een termijn van vijfenveertig dagen, te rekenen vanaf die kennisgevingen, om bij het Hof een memorie in te dienen.

Ten deze is van het op 17 juli 1991 ingediende beroep op 22 augustus 1991 aan de Ministerraad kennis gegeven. Door op 2 oktober 1991 een memorie neer te leggen, heeft de Ministerraad dus de termijn van vijfenveertig dagen zoals voorgeschreven bij artikel 85 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 in acht genomen.

Bijgevolg is de door de Ministerraad in zaak 301 ingediende memorie ontvankelijk.

Ten gronde

In zaak 274

Het middel gericht tegen artikel 41 van de aangevochten wet

2.A.1. Tegen artikel 41 van de wet van 28 december 1990 voeren de verzoekers een enig middel aan dat is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

In de eerste plaats doen zij gelden dat de voormelde grondwetsbepalingen zijn geschonden door een vormgebrek van het bestreden artikel : het wetsontwerp is niet aan de syndicale onderhandelingsorganen voorgelegd, zulks in tegenstelling met wat is vereist door de vakbondswet van 11 juli 1978 die op de krijgsmacht van toepassing is. Dat vormgebrek houdt volgens de verzoekers een schending in van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet in zoverre de militairen anders zijn behandeld dan de overige Belgische burgers die, in een soortgelijke situatie, via hun vakbondsafgevaardigden kunnen deelnemen aan het opstellen van hun statutaire bepalingen.

2.A.2. De Ministerraad voert aan dat het eerste onderdeel van het middel is afgeleid uit het feit dat het wetsontwerp niet is onderworpen aan het bij de wet van 28 december 1990 voorgeschreven vakbondsoverleg. In werkelijkheid, aldus de Ministerraad, uit het middel geen kritiek op artikel 41 van de wet van 28 december 1990, maar op de houding van de uitvoerende macht die de wet van 11 juli 1978 die de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel regelt, nog niet ten uitvoer heeft gelegd. Het gaat dus niet om een vormgebrek. In zoverre het middel bovendien gegrond is op de vermeende fout van de Koning die zou hebben nagelaten (opzettelijk - wat de verwerende partij overigens formeel betwist) de wet van 11 juli 1978 ten uitvoer te leggen, merkt de Ministerraad op dat het Arbitragehof niet bevoegd is om te beslissen over de burgerlijke aansprakelijkheid van de uitvoerende macht.

Tot slot tracht de Ministerraad subsidiair aan te tonen dat het niet in acht nemen van een vormvoorschrift geen schending kan inhouden van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

2.B.1. Naar luid van artikel 107ter, § 1, van de Grondwet en artikel 1 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, doet het Hof uitspraak over de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet door een wet. Het vakbondsoverleg, dat volgens de verzoekers ten deze niet heeft plaatsgehad, blijkt te zijn opgelegd door de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel, die nog niet in werking is getreden bij ontstentenis van optreden van de Koning.

Het Hof is niet bevoegd om andere vormgebreken te beoordelen dan die welke in artikel 124bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989 zijn vermeld.

2.A.3. Ten gronde beweren de verzoekers dat, aangezien zij zoals alle Belgen onderworpen zijn aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, artikel 41 van de aangevochten wet afwijkt van de vrije keuze van geneesheer, door de Koning toe te staan in uitzonderlijke omstandigheden een bepaalde geneesheer voor de militairen aan te wijzen, wat een schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet inhoudt.

2.A.4. De Ministerraad weerlegt het middel en tracht aan te tonen dat, in tegenstelling met wat de verzoekers beweren, artikel 41 geenszins de vrije keuze van geneesheer door de zieke militair beperkt; hij blijft immers de bescherming van de wet van 9 augustus 1963 genieten. Artikel 41 van de wet van 28 december 1990 stelt enkel een maatregel in van controle op de medische verantwoording van de afwezigheid van een zieke militair. In normale omstandigheden wordt die wettiging geleverd door de behandelende geneesheer, maar in uitzonderlijke omstandigheden kan worden beslist dat die wettiging wordt geleverd door een militaire of een daartoe erkende geneesheer.

2.B.2. Artikel 41 van de wet van 28 december 1990 beperkt geenszins de vrijheid van de zieke militair om de geneesheer te kiezen die hem behandelt. Het organiseert alleen maar het toezicht op de afwezigheid van de zieke militair door toe te staan dat in uitzonderlijke omstandigheden, gewettigd door het belang van de krijgsmacht - met name om de paraatheid te bewaren - de verantwoording van die afwezigheid - en niet de behandeling van de patiënt - door een erkende militaire geneesheer wordt verzekerd. Die administratieve controlemaatregel doet geenszins afbreuk aan de vrijheid van iedere Belg, die al of niet aan het stelsel van de ziekteverzekering is onderworpen, om

zijn geneesheer te kiezen.

Het middel is niet gegrond.

Het middel gericht tegen artikel 43 van de aangevochten wet

3.A.1. Tegen artikel 43 van de wet van 28 december 1990 voeren de verzoekers een enig middel aan dat is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

Zij beweren in de eerste plaats, en in dezelfde bewoordingen als in het hierboven onderzochte artikel 41, dat dezelfde vormvereiste niet in acht is genomen, met name het vakbondsoverleg.

3.A.2. De Ministerraad weerlegt die grief, ook in dezelfde bewoordingen.

3.A.3. Ten gronde beweren de verzoekers dat artikel 43 van de wet van 28 december 1990 de militaire overheid toelaat de individuele vrijheid van de militair wat de keuze van zijn woonplaats betreft, te beperken.

Zij zijn in de eerste plaats van mening dat niet is aangetoond dat de paraatheid van de krijgsmacht of het belang van de dienst in gevaar worden gebracht door de vrijheid van de militair om zijn woonplaats te vestigen op de plaats die hij verkiest.

Vervolgens machtigt de wetgever in die bepaling de Koning de rechten en plichten van de militairen vast te stellen : dat is in strijd met artikel 118 van de Grondwet, dat de wetgever als enige machtigt om die aangelegenheid te regelen. Derhalve zijn de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet geschonden in zoverre de militairen anders worden behandeld dan de overige Belgen.

Dezelfde kritiek geldt a fortiori in zoverre dezelfde bestreden bepaling de Koning machtigt zijn bevoegdheden te « sub-delegeren » aan militaire overheden die in de wet niet nader zijn bepaald.

Tot slot pogen de verzoekers aan te tonen dat geen enkel hoger belang kan verantwoorden de militairen te verplichten hun woonplaats dicht bij hun normale werkplaats te vestigen.

3.A.4. In haar memorie vecht de tussenkomende partij ook die bepaling van de wet van 28 december 1990 aan. Zij zet tegen die bepaling hetzelfde middel uiteen als de verzoekers maar voegt er nog een middel aan toe dat is afgeleid uit de schending van het gemeenschapsrecht.

3.A.5. De Ministerraad betwist de ontvankelijkheid van dat middel dat, naast het feit dat het niet uitdrukkelijk is geformuleerd, naar zijn oordeel een nieuw middel is ten opzichte van het verzoekschrift tot vernietiging en door het Hof niet in aanmerking kan worden genomen op grond van zijn jurisprudentie, die onder meer is neergelegd in het arrest nr. 40/90 van 21 december 1990.

3.A.6. Ten gronde is de Ministerraad van mening dat de verzoekers ten onrechte beweren dat de door de overheid aan de militair opgelegde beperkingen inzake de keuze van zijn woonplaats, niet onder het tuchtreglement vallen. Tot staving van die bewering citeert hij in dit verband uittreksels uit de parlementaire voorbereiding en hij leidt daaruit af dat het eventueel niet in acht nemen van een verplichte verblijfplaats door het tuchtreglement kan worden bestraft.

In zoverre het middel aanvoert dat de behoeften van het leger niet de noodzaak bewijzen om aan de militairen een verplichte woonplaats op te leggen, merkt de Ministerraad op dat het niet gaat om het opleggen van een woonplaats, maar van een verblijfplaats. Ook voert hij aan dat het opleggen van die verplichting een opportuniteitskwestie is waarover de administratie en niet de rechter moet oordelen.

Wat tenslotte de vermeende schending van de artikelen 118, 6 en 6bis van de Grondwet betreft, voert de

Ministerraad aan dat artikel 43 van de wet van 28 december 1990 geen delegatie noch subdelegatie bevat. Volgens de Ministerraad verwarren de verzoekers machtiging en uitvoering van de wet. Het aangevochten artikel 43 kent aan de Koning naar de essentie uitvoeringsbevoegdheden toe, conform de artikelen 67 en 68 van de Grondwet. Voor het overige, kan de Koning, op grond van diezelfde bepaling, aan militaire overheden, in uitzonderlijke omstandigheden, de uitvoering van ondergeschikte maatregelen toevertrouwen. Volgens de Ministerraad wordt dat door de rechtsleer algemeen aanvaard.

Artikel 7 van de Grondwet bepaalt inderdaad dat iedereen vrij zijn woonplaats kan kiezen, maar die bepaling staat de wetgever ook toe die vrijheid te beperken, aldus nog de Minis terraad. Daarom kan artikel 43 van de wet van 28 december 1990 op geldige wijze sommige militairen verplichten binnen bepaalde territoriale grenzen te verblijven en zulks om de paraatheid van het leger te vrijwaren, zoals in die bepaling is beslist. Die bepaling schendt evenmin artikel 2 van het Vierde Protocol bij het E.V.R.M., noch artikel 12 van het U.N.O.-Verdrag van 19 december 1966.

In zoverre het middel kritiek levert op de uitvoerings- en toepassingsbesluiten van artikel 43 van de wet van 28 december 1990, kan het Arbitragehof er volgens de Ministerraad geen kennis van nemen.

De Ministerraad besluit dat de verzoekers tevergeefs een schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet aanvoeren. Verwijzend naar de rechtspraak van het Hof in verband met het gelijkheidsbeginsel, tracht de Ministerraad het Hof ervan te overtuigen dat de militairen een categorie van burgers vormen waarvan de verschillende behandeling op een objectief criterium berust : het statuut van militair. Het doel van de beperking van hun vrije woonplaatskeuze is bepaald in het aangevochten artikel 43 : het bewaren van de paraatheid van de krijgsmacht en het belang van de dienst. Het verband tussen het beoogde doel en het aangewende middel is volgens de Minis terraad redelijkerwijze evenredig : een in mindere of meerdere mate opgelegde verblijfplaats, naargelang van de omstandigheden.

Tot slot tracht de Ministerraad aan te tonen dat de verschillende internationale verdragen waarvan de verzoekers de schending aanvoeren, ofwel niet rechtstreeks van toepassing zijn in België, ofwel niet door het aangevochten artikel 43 van de wet van 28 december 1990 zijn geschonden. Wat de schending betreft van de artikelen 26, 29, 67, 78, 107 en 108 van de Grondwet, meent de Ministerraad dat het Hof er geen kennis van kan nemen in zoverre die bepalingen geen rechten en vrijheden aan de Belgen toekennen. Die artikelen hebben immers betrekking op de uitoefening van de machten en de verdeling van de bevoegdheden tussen de verschillende overheden.

De memorie van Ph. Vande Castele

3.B.1. De door Ph. Vande Castele ingediende memorie is niet ontvankelijk op grond van artikel 87 van de bijzondere wet van 6 januari 1989. Bovendien staat die bepaling, in tegenstelling met artikel 85, niet toe dat in de memorie nieuwe middelen worden geformuleerd. Het middel dat uit de schending van een reeks regels van het gemeenschapsrecht is afgeleid, is dus niet-ontvankelijk. Het andere middel is als dusdanig evenmin ontvankelijk want alleen in het verzoekschrift en de memories die op basis van artikel 85 zijn ingediend, kunnen middelen worden geformuleerd. In zoverre het geformuleerde middel verwant is met het middel dat in het verzoekschrift is geformuleerd, kan het nochtans worden aanvaard als opmerkingen in een memorie.

3.B.2. Inzake de grief betreffende de ontstentenis van vakbondsoverleg verwijst het Hof naar

de overwegingen onder 2.B.1 van dit arrest die bij analogie met artikel 43 van de wet van 28 december 1990 moeten worden toegepast.

3.B.3. De verzoekers en de tussenkomende partij verwijten de bestreden bepaling ook dat zij de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet schendt in zoverre zij de Koning toestaat, om de paraatheid van de krijgsmacht te bewaren en in het belang van de dienst, of in de door Hem bepaalde uitzonderlijke omstandigheden, de militaire overheid aan te wijzen die de door Hem bepaalde categorieën van militairen kan verplichten te verblijven binnen de territoriale grenzen die Hij bepaalt.

3.B.4. De grondwettelijke regels van de gelijkheid der Belgen voor de wet en van de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen zou worden ingesteld, voor zover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld met inachtneming van het doel en de gevolgen van de bestreden maatregel en de aard van de in het geding zijnde beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

3.B.5. Het Hof stelt vast dat van het aangevochten artikel 43 van de wet van 28 december 1990 maar toepassing kan worden gemaakt wanneer de paraatheid van de krijgsmacht of het belang van de dienst is aangetoond. De aangehaalde redenen dienen als objectief te worden aangemerkt.

De afwijking van het gemeen recht die uit het voormelde artikel voortvloeit, is niet onevenredig met het nagestreefde doel nu een hoger militair belang wegens de aan de gemeenschap te leveren dienst moet worden aangetoond opdat ten deze de individuele vrijheid van de militair om zijn woonplaats te kiezen, kan worden ingekort, en zulks gedurende heel de tijd dat die beperking wordt opgelegd.

Artikel 43 van de wet van 28 december 1990 schendt de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet niet.

3.B.6. De verzoekers voeren voorts nog een schending van artikel 118 van de Grondwet aan. Het Hof is niet bevoegd om daarvan kennis te nemen.

In zaak 301

Het middel gericht tegen artikel 43 van de wet van 28 december 1990

4.B.1. In zoverre de verzoekers, in dezelfde bewoordingen als in zaak 274, een enig middel aanvoeren dat is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet door artikel 43 van de wet van 28 december 1990, verwijst het Hof naar wat onder de punten 3.B.2 tot 3.B.6 hierboven in dit arrest is uiteengezet.

De middelen gericht tegen de artikelen 12 en 20 van de wet van 28 december 1990

5.A.1. De verzoekers vragen de gedeeltelijke vernietiging van de artikelen 12 en 20 van de wet van 28 december 1990 houdende wijziging van sommige bepalingen betreffende de rechtstoestanden van het personeel van de Krijgsmacht en van de Medische Dienst. Die teksten hebben betrekking op de tijdelijke ambtsontheffing wegens persoonlijke aangelegenheden. De verzoekers zijn in de eerste plaats van oordeel dat het verkrijgen van tijdelijke ambtsontheffing wegens persoonlijke aangelegenheden ambtshalve moet worden toegekend aan de militairen die er om vragen en willen dus de mogelijkheid voor de Minister om dat te weigeren, laten opheffen. Voorts beweren zij dat het nieuwe artikel 20, luidens welk elke andere periode van tijdelijke ambtsontheffing of van non-activiteit dan de periode van tijdelijke ambtsontheffing om gezondheidsredenen, voor haar gehele duur, van de anciënniteit in de graad in mindering wordt gebracht, hen benadeelt ten opzichte van het ouderschapsverlof en het opvangverlof, en dus een discriminatie in het leven roept.

De verzoekers voeren de schending aan van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet maar ook die van verschillende internationale verdragen.

5.A.2. De Ministerraad doet opmerken dat de reglementering van de onderbreking van de dienst van het militair personeel wegens persoonlijke aangelegenheden speciaal voor het leger is ontworpen, rekening houdend met de voornaamste taak die aan het leger is toevertrouwd, met name de verdediging van het grondgebied en de onafhankelijkheid van het land, alsmede de bescherming van de burgers. Na te hebben herinnerd aan de rechtspraak van het Hof in verband met het gelijkheidsbeginsel, toont de Ministerraad aan dat het feit dat de wetgever de dienstonderbreking wegens persoonlijke aangelegenheden voor de militairen niet als een recht erkent, geen schending is van de regels van gelijkheid en niet-discriminatie, gelet op het specifieke karakter van hun statuut en hun situatie. Er is een redelijke verhouding tussen het voor de militairen geldende stelsel en het nagestreefde doel.

De Ministerraad is vervolgens van oordeel dat de verzoekers ten onrechte de schending van artikel 17 van de Grondwet en van verschillende internationale verdragen aanvoeren om er uit af te leiden dat die bepalingen het recht van de officieren op tijdelijke ambtsontheffing erkennen. Noch het recht op opvoeding en onderwijs, noch het recht op de volledige persoonlijke ontplooiing van het individu, noch de vrije keuze van werk en het verbod van verplichte arbeid, noch het recht op de eerbiediging van het privé-leven houden dat recht in.

De verzoekers beweren ook ten onrechte dat de discretionaire bevoegdheid van de Minister om de aanvragen voor een tijdelijke dienstonderbreking te weigeren, voor hen een discriminatie inhoudt, vooral omdat zij verplicht worden hun aanvraag te motiveren, terwijl bij die beoordeling rekening wordt gehouden met het belang van de dienst en de door de militair aangevoerde motieven.

Nog volgens de Ministerraad voeren de verzoekers, tot staving van hun verzoek, ten onrechte een verband met het aanbod tot ontslag aan.

Het verschil tussen beide maatregelen is dat bij de tijdelijke ambtsontheffing een dienst of een eenheid een van zijn leden verliest zonder dat een nieuw lid kan worden aangeworven om de afwezige te vervangen. Dat is niet het geval bij ontslag, waar een aanwerving ter vervanging van de ontslagnemende militair mogelijk is; de globale getalsterkte blijft derhalve ongewijzigd.

De verzoekers zijn ook van oordeel dat een officier die tijdens een periode van tijdelijke ambtsontheffing studeert, wordt gediscrimineerd ten opzichte van een collega die op kosten van Landsverdediging studeert en zijn wedde blijft behouden.

Na te hebben herinnerd aan de beginselen die ten grondslag liggen aan de reglementering van het geven van universitaire cursussen, stelt de Ministerraad dat niets de verzoekers belet toestemming te vragen om die colleges te volgen, voor zoverre zij van belang zijn voor de strijdkrachten. Wat de door de verzoekers aangevoerde leeftijdsbonificaties betreft, ziet de Ministerraad niet op welke basis die verschuldigd zouden zijn voor de studies of stages gevolgd tijdens een tijdelijke ambtsontheffing.

Tot slot beweren de verzoekers dat de regels van gelijkheid en niet-discriminatie ook worden geschonden door de beperking van de totale duur van de dienstonderbreking wegens persoonlijke aangelegenheden tot één jaar, behoudens uitzonderlijke gevallen waarover de Minister van Landsverdediging oordeelt. Zij doen opmerken dat de universitaire programma's veel langer dan één jaar duren. Dat het beoordelen van de uitzondering door de Minister, bijdraagt tot willekeur. Dat de burgerlijke ambtenaren tot vijf jaar kunnen gaan.

De Ministerraad antwoordt daarop dat de door de wetgever genomen maatregelen één geheel vormen; de redenering van de verzoekers, die daaruit enkele punten lichten om te beweren dat de gelijkheid geschonden is, kan niet worden gevolgd. De verwerende partij verwijst in dat opzicht naar haar verklaringen over de toepassing van de regels van gelijkheid en niet-discriminatie in de rechtspraak.

5.B.1. Het Hof kan geen kennis nemen van middelen die de directe schending van internationale verdragen aanvoeren en waarin overigens niet is uiteengezet hoe het niet in acht nemen ervan een schending van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet zou inhouden.

De tegen de aangevochten artikelen aangevoerde grieven dienen derhalve slechts te worden onderzocht in zoverre zij stoelen op de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet.

5.B.2. De regeling van de dienstonderbreking van het militair personeel wegens persoonlijke aangelegenheden is specifiek voor het leger ontworpen, rekening houdend met zijn belangrijkste opdrachten, met name het verdedigen van het grondgebied en de onafhankelijkheid van het land, alsmede de bescherming van de burgers. Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 28 december 1990 heeft de Minister van Landsverdediging onder meer verklaard dat "gezien het specifieke statuut van de militairen en de specifieke opdracht van het leger, een dergelijke loopbaanonderbreking niet kan overwogen worden. Een militair moet inderdaad vervangen worden door een andere militair en niet door iemand met een tijdelijk statuut, zoals dat bij het openbaar ambt het geval is" (Parl. St., Kamer, 1990-1991, verslag nr. 1275, nr. 4, p. 5).

Het feit dat de dienstonderbreking wegens persoonlijke aangelegenheden door de wetgever niet als een onbegrensd recht voor de militairen wordt erkend, is voldoende verantwoord door de overwegingen die verband houden met het specifieke karakter van hun statuut en van de opdracht van de strijdkrachten.

In zoverre het middel de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet aanvoert, is het niet gegrond.

5.B.3. De verzoekers beweren dat zij in artikel 17 van de Grondwet en meer bepaald in het recht op onderwijs dat in paragraaf 3 van dat artikel is erkend, de grondslag vinden voor het recht op een tijdelijke ambtsontheffing.

Het in artikel 17, § 3, van de Grondwet verankerde recht op onderwijs kan niet tot grondslag dienen voor de erkenning van een recht om, al was het voor studiedoeleinden, een beroepsloopbaan, ten deze een militaire loopbaan, te onderbreken.

In zoverre het middel de schending van artikel 17 van de Grondwet aanvoert, is het niet gegrond.

Het middel gericht tegen artikel 46 van de wet van 28 december 1990

6.A.1. De verzoekers vorderen de gedeeltelijke vernietiging van artikel 46 van de wet van 28 december 1990 en inzonderheid van de volgende zinsnede : « Het ouderschapsverlof wordt niet bezoldigd. » Volgens hen is er discriminatie omdat het opvangverlof wel wordt bezoldigd. Zij zien geen enkel verschil tussen het opvangverlof, dat bij adoptie wordt toegekend, en het ouderschapsverlof.

6.A.2. Volgens de Ministerraad kan de redenering van de verzoekers niet worden gevolgd. Het ouderschapsverlof is een sociaal recht dat door de ouders - beiden of een van hen - kan worden gevraagd om eventuele moeilijkheden bij de opvoeding of het schoolgaan van hun kinderen te ondervangen. Het wordt in geen enkele administratie bezoldigd. Het opvangverlof daarentegen wordt aan de ouders toegekend bij de adoptie van een kind; het dient voornamelijk om hen in staat te stellen de formaliteiten voor de adoptie te vervullen en het kind in hun gezin op te vangen. Het wordt bezoldigd.

6.B.1. Door te bepalen dat het ouderschapsverlof niet wordt bezoldigd, roept de aangevochten bepaling geen enkele discriminatie in het leven tussen hen die dat verlof genieten, aangezien dat verlof nooit wordt bezoldigd.

De door de verzoekers aangevoerde discriminatie vloeit voort uit het feit dat zij het ouderschapsverlof ten onrechte met het onthaalverlof gelijkstellen. Die twee soorten verlof zijn kennelijk niet vergelijkbaar, daar ze zijn ingesteld om tegemoet te komen aan volkomen verschillende noden.

Het middel is in rechte niet gegrond.

Om die redenen,

Het Hof

verwerpt de beroepen.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 18 juni 1992.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

I. Pétry